

05 Ευτυχία Γ. Αρμένη
Μεταπτυχιακά Δημοσίου Δικαίου
Μάθημα «Συνταγματικό Δίκαιο»

- A. Οικογένεια και ελεύθερη επιλογή επαγγέλματος
- B. Οικογένεια και ελεύθερη επιλογή κατοικίας

Περιεχόμενα

- A. Μη ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας

Επαγγελματική ελευθερία και οικογένεια
B. Ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας
Επιλογή κατοικίας και οικογένεια

A. Ο A σύζυγός της B μετά από πέντε χρόνια γάμου υποβάλει αγωγή διαζυγίου, με την αιτιολογία ότι η B, παρά την αντίθεση του, άρχισε να εργάζεται ως βοηθός μικροβιολόγου. Ο A απαγορεύει με τον τρόπο αυτό στην σύζυγό του B να ασκήσει το επάγγελμα της μέσα στα πλαίσια της συζυγικής τους σχέσεις, περιορίζοντας έτσι την επαγγελματική της ελευθερία.

Στην προκειμένη περίπτωση η έννομη σχέση είναι η οικογενειακή-συζυγική σχέση και το θεμελιώδες αμυντικό δικαίωμα που περιορίζεται είναι η επαγγελματική ελευθερία, που προκύπτει από τον συνδυασμό των άρθρων 5 παρ 1 του Συντάγματος, για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και 22 παρ. 1, για την συνταγματική προστασία της εργασίας. Για να είναι συνταγματικός ο περιορισμός του δικαιώματος θα πρέπει να επιβάλλεται από την αιτιώδη συνάφεια, την φυσική σχέση δηλαδή δικαίωμα και θεσμού. Μόνο εφόσον θεμελιώδες δικαίωμα και έννομη σχέση συνδέονται με σχέση αιτιώδους συνάφειας (ομοιογένεια) είναι επιτρεπτοί οι περιορισμοί, Ακριβώς διότι, από τα πράγματα η εφαρμογή του αμυντικού δικαιώματος σε όλο του το περιεχόμενο θα οδηγούσε στην διάλυση των διαπροσωπικών σχέσεων. Αν όμως η αιτιώδης αυτή συνάφεια δεν υφίσταται (ανομοιογένεια), τότε οποιοσδήποτε περιορισμός του εκάστοτε θεμελιώδους δικαιώματος συνιστά προσβολή του και δεν επιτρέπεται από το Σύνταγμα, ακριβώς για τον λόγο ότι μπορεί να εφαρμοστεί το συγκεκριμένο δικαίωμα. Για να υπάρξει

αιτιώδης συνάφεια θα πρέπει να υπάρχει ένα αντικειμενικό στοιχείο που να αποτελεί συστατικό τόσο του περιεχομένου του δικαιώματος, όσο και του θεσμού. Να υπάρχει με άλλα λόγια, ένα κοινό αντικειμενικό στοιχείο.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για ανομοιογενή αντίθεση ανάμεσα στο περιεχόμενο του δικαιώματος (επαγγελματική ελευθερία) και στο περιεχόμενο του θεσμού (οικογενειακή-συζυγική σχέση), αφού η άσκηση ή μη συγκεκριμένου επαγγέλματος δεν αποτελεί αντικειμενικό στοιχείο της σχέσης του γάμου. Η έννομη σχέση του γάμου δεν επηρεάζεται από την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος. Η δημιουργία οικογένειας δεν σημαίνει κατ' ανάγκη και άρνηση της επαγγελματικής ιδιότητας οποιουδήποτε από τους συζύγους. Δεν υπάρχει επομένως, αιτιώδης συνάφεια ανάμεσα στον γάμο και στο επάγγελμα και οποιοσδήποτε περιορισμός του δικαιώματος της επαγγελματικής ελευθερίας θα συνιστούσε προσβολή και θα ήταν αντίθετος με το Σύνταγμα.

B. Άλλη όμως, είναι η περίπτωση κατά την οποία ο σύζυγος Α ασκεί αγωγή διαζυγίου εναντίον της συζύγου του Β, επειδή εκείνη εγκατέλειψε την κατοικία τους, με την αιτιολογία ότι δεν της αρέσει πλέον να ζει στην πρωτεύουσα, όπου και ήταν αναγκασμένοι να κατοικούν λόγω των επαγγελματικών υποχρεώσεων του συζύγου της.

Στην προκειμένη περίπτωση η οικογενειακή έννομη σχέση περιορίζει το αμυντικό δικαίωμα της επιλογής κατοικίας. Μεταξύ του δικαιώματος της επιλογής κατοικίας και του θεσμού της οικογένειας υπάρχει αιτιώδης συνάφεια, αφού το αντικειμενικό στοιχείο του συγκεκριμένου δικαιώματος, η κατοικία είναι κοινό με το αντικειμενικό στοιχείο του θεσμού της οικογένειας, που είναι η συμβίωση και κατ' επέκταση η κοινή κατοικία. Υφίσταται, εν προκειμένω, δικαιολογημένους και συνταγματικούς περιορισμούς το δικαίωμα στην επιλογή της κατοικίας μέσα στο θεσμό της οικογένειας, για τον λόγο ότι είναι αδύνατη η απόλυτη εφαρμογή του σχετικού αμυντικού δικαιώματος, χωρίς να επέλθει διάλυση των οικογενειακών-συζυγικών σχέσεων. Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς, ότι και οι δύο σύζυγοι είναι ίσοι και έχουν και οι δύο το δικαίωμα επιλογής κατοικίας εξ' ίσου. Σε περίπτωση λοιπόν διαφωνίας, η νομιμότητα κάθε μονομερούς ενέργειας πρέπει να κριθεί με βάση αντικειμενικά κριτήρια. Η πράξη της συζύγου να εγκαταλείψει τη συζυγική στέγη δεν στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους, εν αντιθέσει με την υποχρέωση του συζύγου να κατοικεί στην πρωτεύουσα λόγω επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Πρόκειται επομένως, για περιορισμούς, σύμφωνους με το Σύνταγμα, του δικαιώματος της επιλογής κατοικίας, ενόψει του θεσμού της οικογένειας και της συζυγικής σχέσης. Εντασσόμενος λοιπόν, ο άνθρωπος μέσα σε θεσμούς, μέσα σε διάφορες έννομες σχέσεις, υφίσταται περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, άλλοτε σύμφωνους με το Σύνταγμα και άλλοτε όχι, ανάλογα με το αν δικαίωμα και θεσμός συνδέονται με σχέση αιτιώδους συνάφειας, με κοινό αντικειμενικό στοιχείο.